

ECONOMIA DEL TREBALL II

Curs acadèmic: 2007/2008, primer Semestre

Grup: 51

Professor: Hèctor Sala Lorda

HORES DE TUTORIA:

Dimarts: 15.00h.-16.30h.

Dijous: 15.00h. – 16.30h.

Despatx: B3 - 044 (Departament d'Economia Aplicada).

DESCRIPTORS DE L'ASSIGNATURA: *El mercat de treball a Espanya: global, territorial i sectorial. La intervenció pública al mercat de treball. Polítiques d'ocupació.*

Lliçó 1a. Una panoràmica de l'evolució del mercat de treball a Espanya

Oferta de treball: les taxes d'activitat i els canvis en la seva composició.- Demanda de treball: les oscil·lacions cícliques de l'ocupació.- L'intens creixement de l'atur i les seves causes (1975-1985).- La desocupació estructural i les causes de la persistència de la taxa d'atur a Espanya (1986-2004).- La intensa creació d'ocupació del període 1995-2004.

Bibliografia:

Garcia, G. (1999): "Mercado de trabajo: el problema del paro", en J.L. García Delgado (dir.), *España, Economía: Ante el Siglo XXI*, Editorial Espasa Calpe, Madrid.

Garcia, G. y E. Sanromà (2005): "Mercado de trabajo", en J.L. García Delgado (dir.), *Lecciones de Economía Española*, 7ª edición, Editorial Civitas, Madrid.

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA (I): VISIÓ SECTORIAL

Lliçó 2a. La divisió de l'activitat econòmica per sectors

Introducció.- La divisió trisectorial de les activitats econòmiques.- Els indicadors de l'estructura sectorial de la producció i de l'ocupació.- Les 'taxes d'ocupació' sectorials.- Canvis estructural i evolució de la productivitat.- Canvi estructural i taxa agregada d'ocupació.

Bibliografia:

Fina, LI. (2001): "El reto del empleo", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 5.**

Lliçó 3a. El decliu de l'ocupació a l'agricultura

Introducció.- La producció i l'ocupació al sector agrari.- Factors de transformació a l'agricultura europea.- Problemes pendents.- Les polítiques agràries.

Bibliografia:

Fina, LI. (2001): "El reto del empleo", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 6.**

Lliçó 4a. L'ocupació a la indústria

Introducció.- L'evolució de l'ocupació a la indústria.- Els factors de transformació de l'ocupació industrial.- Problemes pendents: els dèficit de competitivitat.- De les 'velles' a la nova política industrial.

Bibliografia:

Fina, LI. (2001): "El reto del empleo", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 7.**

Lliçó 5a. L'ocupació als serveis

Introducció.- El creixement de l'ocupació als serveis.- Què són exactament els serveis?.- Anem cap a una economia de l'autorservei?.- Els serveis i el sector públic.- La tecnologia en la producció de serveis.- Els determinants de la producció de serveis. És necessària una 'política de serveis'?

Bibliografia:

Fina, LI. (2001): "El reto del empleo", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 8.**

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA (II): FORMACIÓ I QUALIFICACIÓ

Lliçó 6a. Formació i sobreeducació

La teoria del capital humà i les seves derivacions.- El fenomen de la sobreeducació.- Evidència empírica de l'economia espanyola. Una evaluació de la transitorietat o permanència de la sobreeducació a Espanya.

Bibliografia:

Oliver, J., F. Mañé, J.L. Raymond Bara i H. Sala (2002): *Educación formal y demanda de cualificación de la mano de obra en España: una visión de largo plazo*, Document d'Economia Industrial, nº 14 Fundació Empresa i Ciència, Barcelona.

Disponible a: http://blues.uab.es/fec/catala/FEC_9999.html

Lliçó 7a. La qualificació professional i l'estructura d'ocupacions

El concepte d'ocupació.- L'anàlisi del canvi ocupacional.- L'evolució de les estructures ocupacionals.- Les causes del canvi ocupacional.- Les previsions de les necessitats de mà d'obra.- Canvi ocupacional i necessitats educatives.

Bibliografia:

Fina, LI. (2001): "El reto del empleo", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 9.**

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA (III): VISIÓ TERRITORIAL

Lliçó 8a. Les diferències territorials del mercat de treball

Els desequilibris territorials i la convergència econòmica. La distribució de la població i de l'activitat en el territori.- El dinamisme de l'ocupació i els diferencials territorials.- Panoràmica dels desequilibris territorials en la distribució de l'atur.

Bibliografia:

Martín Rodríguez, M. (1999): "Disparidades regionales: perspectiva histórica y europea" en García Delgado, J.L. (dir.) *España, Economía: Ante el Siglo XXI*, Editorial Espasa Calpe, Madrid.

Lliçó 9a. Els moviments migratoris

Introducció.- Els efectes econòmics de la mobilitat del factor treball.- Els fluxes migratoris interregionals: de la unidireccionalitat dels fluxes a la bidireccionalitat i la reducció dels saldos nets.- Migracions internacionals: el nou rol d'Espanya com a país receptor.

Bibliografia:

Bentolila, S. (2001): "Las migraciones interiores en España", en J.A. Herce y J.F. Jimeno (coord.), *Mercado de trabajo, inmigración y estado del bienestar: aspectos económicos y debate político*, Fedea y CEA.

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA (IV): REFORMES LABORALS I TEMPORALITAT

Lliçó 10a. Les reformes laborals a Espanya

Les 'grans reformes': 1984, 1994 i 1997.- Les reformes dels subsidis d'atur: 1992 i 2001.

Bibliografia:

Toharia, L. (1998): "El mercado de trabajo en España", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. II.**

Lliçó 11a. La temporalitat a Catalunya i Espanya

La temporalitat: situació inicial i creixement fins els primers noranta.- La temporalitat a mitjans dels Noranta.- La persistència de la temporalitat.

Bibliografia:

Toharia, L. (1998): "El mercado de trabajo en España", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. II.**

EL MERCAT DE TREBALL A ESPANYA (V): SALARIS

Llició 12a. Sistema de relacions laborals i salaris

El sistema de relacions laborals.- Les diferents etapes de l'evolució salarial.- Implicacions d'aquesta evolució en termes del model clàssic de demanda i oferta de treball.

Bibliografia:

Toharia, L. (1998): "El mercado de trabajo en España", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Caps. I i II.**

Llició 13a. El salari mínim

La demanda de treball en mercats de productes competitiu i no competitiu.- Mercats de treball monopsonístics.- La demanda de treball a llarg termini.- Efectes del salari mínim en mercats competitiu i monopsonístics.- Salari mínim i pobresa.

Bibliografia:

McConnell, C.R., S. Brue & D.A. Macpherson (2007): "Economía Laboral", Editorial McGraw-Hill, Madrid. **Cap. 12.**

Llició 14a. Diferències salarials i discriminació

Introducció.- Una visió de les polítiques d'oferta i de la seva raó de ser.- Polítiques actives i polítiques passives: consideracions teòriques.- Les polítiques actives i passives a Europa.- El foment de l'ocupació. La Unió Europea i els Plans Nacionals d'Acció per l'Ocupació.

Bibliografia:

McConnell, C.R., S. Brue & D.A. Macpherson (2007): "Economía Laboral", Editorial McGraw-Hill, Madrid, 7ª Edició. **Cap. 13.**

Ehrenberg, R.G., & R.S. Smith (2006): "Modern Labor Economics", Pearson/Addison-Wesley, 9th Edition. **Caps. 12 i 14.**

Filer, R.K., Hammermesh, D.S., & Rees, A.E. (1996). "The Economics of Work and Pay", New York: HarperCollins College Publishers, 6th Edition. **Cap. 14.**

AVALUACIÓ

L'avaluació es farà a partir d'un examen final escrit de caràcter obligatori. De manera optativa es podrà realitzar un treball que ponderarà un 20% o un 30% de la nota final en funció del tipus de treball (cas en el qual la ponderació de l'examen serà, respectivament, del 80% o del 70%).

TREBALLS

Instruccions per la realització dels treballs de curs

Una primera possibilitat és realitzar un treball-assaig d'aproximadament 10 fulls. Això inclou gràfics, quadres, text, referències bibliogràfiques etc... Per tant, aquesta és l'EXTENSIÓ TOTAL.

S'ha de triar un dels temes que es proposa a continuació (es pot consultar la possibilitat de fer-ne d'altres):

1. La variació en el nombre d'actius per sexe, edat, nivell d'estudis, sector d'activitat o situació professional.
2. La variació en el nombre d'ocupats per sexe, edat, nivell d'estudis, sector d'activitat o situació professional.
3. La variació en el nombre d'aturats per sexe, edat, nivell d'estudis, sector d'activitat o situació professional.
4. La variació en el nombre d'ocupats per tipus de contracte (temporal o indefinit), per tipus de contracte (a jornada completa o parcial) i sexe, o per tipus de contracte (temporal i indefinit) i edat.
5. La variació en el nombre d'ocupats per sector institucional (públic o privat) o sector d'activitat (agricultura, construcció, indústria i serveis). Es pot establir l'existència d'una connexió amb el cicle econòmic.
6. La relació entre el cicle econòmic i la creació d'ocupació.
7. Els Costos Laborals Unitaris (CLU) i/o els components que formen els CLU.
8. L'evolució de la productivitat del treball per cicles econòmics.
9. La productivitat del treball per sectors d'activitat.
10. La corba de Phillips agregada o per sectors (indústria i serveis).
11. Participació de les rendes del treball en l'economia.

En general, tots aquests temes s'han d'analitzar per l'economia espanyola. La font d'informació de base és l'INE (<http://www.ine.es>) via la base de dades TEMPUS. En cas de voler fer comparacions internacionals cal que ho consulteu (l'OECD, en aquest cas, proporciona totes les dades necessàries). Cal treballar amb dades d'origen, no amb dades trobades en llibres o articles. Si feu la mateixa anàlisi (òbviament actualitzada) que algú ja ha fet cal comentar-ho amb el professor prèviament i cal citar la font en el treball.

Una segona possibilitat consisteix en realitzar una comparació entre la situació particular d'una empresa i el comportament del sector d'activitat econòmica al qual pertany. L'extensió total també és de 10 fulls, incloent gràfics, quadres, text, referències bibliogràfiques etc... Per tant, aquesta és l'EXTENSIÓ TOTAL.

1. Trieu una empresa de referència i comproveu el sector d'activitat al qual pertany. Feu una breu descripció de l'activitat econòmica de l'empresa i compareu-la amb l'activitat del sector al qual pertany.
2. Obteniu les següents variables durant un cert període de temps (5 anys, per exemple):
 - Ingressos totals d'explotació o vendes (Compte de resultats)
 - Despesa total en treball.
 - Total d'hores treballades.
 - Evolució del nivell de preus. (utilitzeu els indexos de preus de les estadístiques del sector al qual pertany l'empresa).
 - Immobilitzat material (suma de Terrenys, Edificis, Maquinària, Equipament.....). Aquesta variable la trobareu en el Balanç de la Societat.

3. A partir d'aquestes variables calculeu per cada any les següents variables:

- Ingressos totals d'explotació en termes reals.
- Despesa total en treball en termes reals.
- Cost laboral per hora, en termes nominal i en termes reals.
- Producció per hora en termes nominals i en termes reals (productivitat horària).
- Producció per treballador en termes nominals i en termes reals (productivitat per treballador).
- Els CLU.
- Immobilitzat total en termes reals.
- Pes dels costos laborals totals sobre els costos totals d'explotació.

4. Obteniu les mateixes variables pel sector d'activitat al qual pertany l'empresa, així com la seva evolució en el mateix període de referència.

Per obtenir aquestes dades heu de consultar alguna les següents publicacions estadístiques:

- Renta Nacional d'Espanya (Publicació del Banco Bilbao Vizcaya Argentaria)
- Boletín d'Estadísticas Laborales.
- Enquesta Industrial (Publicació del I.N.E.)
- Boletín Estadístico del Banco de España.

5. Compareu els resultats de l'empresa seleccionada amb els del sector d'activitat al qual pertany.

5.1. Té l'empresa uns costos laborals mitjos per hora més elevats o més petits que els del conjunt del sector?

Comproveu si això té a veure amb:

- El pes dels costos laborals respecte els costos totals d'explotació (o sobre el total d'ingressos) de l'empresa respecte als del sector.
- El tamany de l'empresa comparat amb el tamany mig d'empresa del sector.

5.2. Té l'empresa els CLU més elevats o més petits que el conjunt del sector?

- Analitza la relació entre les hores contractades i els CLU: és positiva o negativa? Compareu-la amb la del sector.

6. Analitzeu (utilitzant gràfics) els següents aspectes de l'empresa:

6.1. L'evolució dels ingressos nominals de l'empresa.

- Compareu els creixements de preus amb els creixements de producció real. Els ingressos totals nominals han variat més pels preus o per les variacions de producció reals?

6.2. Ha conseguit l'empresa increments de la producció real?

Comproveu:

- Si l'immobilitzat en termes reals ha crescut paral·lelament a la producció real. Quina relació té aquesta empresa entre l'immobilitzat i la producció real?
- Si les hores de treball han crescut paral·lelament a la producció real. Quina relació té aquesta empresa entre la producció real i les hores de treball?
- Si el capital i el treball són factors substitutius o complementaris.
- Quina relació hi ha entre la productivitat real i la producció?
- En base als anteriors punts, es pot afirmar que en aquesta empresa hi ha hagut un procés de mecanització substitutiu de treball (tingueu en compte el càlcul que heu fet de l'elasticitat de substitució entre immobilitzat i treball).

6.3. Quina relació hi ha entre les variacions de la productivitat real i els salaris reals?

- Quina variable ha crescut més, la productivitat real o el salari real?

Tenint en compte la vostra resposta en l'apartat anterior, el procés de mecanització ha anat acompanyat d'increments o reduccions del salari real? Això ha tingut com a conseqüència un increment o una reducció de les hores de treball?.

L'extensió del treball ha de ser d'un màxim de 15 planes.

Una tercera possibilitat consisteix en fer una anàlisi comparada de dos estudis que tractin un tema que us interessin del programa d'Economia del Treball II. No cal que les referències bibliogràfiques siguin dos llibres complets, podeu agafar algun capítol de llibre o articles de revistes especialitzades. Cal que esbrineu si els autors utilitzen el mateix tipus d'enfoc per analitzar el tema, així com que expresseu la vostra opinió sobre les diferències o similituds que hagueu observat entre els dos autors, o aquells elements que penseu estiguin tractats d'una manera menys afortunada en els respectius anàlisis.

L'extensió del treball ha de ser d'un màxim de 10 planes. La ponderació en aquest cas és d'un 20% de la nota final (i no el 30% com en els dos casos anteriors).

El treball corresponent a les dues primeres possibilitats pot ser en parelles, mentre que en el cas de la tercera possibilitat oferta ha de ser realitzat individualment.